

yleispätevältä kuulostava ajatus, että omenavar-
kaus ei ollut varastamista.

Se ei helpottaisi, koska hän oli houkutellut
Sirkalta lupauksen.

Koska Sirkka ei ollut kaiken lisäksi mikään
lupaaja. He olivat samanikäiset.

Se ei helpottaisi, ennen kuin hän saisi huutaa
Sirkalle ja Johannekselle ja Haavalahden mum-
molle ja kaikille pojille ja miniöille:

Minä olen varastanut teiltä omenia!

Mutta sitä hän ei koskaan voisi tehdä.

Ja niin ollen se ei koskaan helpottaisi.

Lisloten kohdalla oli kaikki paremmin.

Hän lähti eräänä kauniina päivänä, yhtä kau-
niina kuin oli tullutkin.

Hän puhui ruotsia mummin ja Jenny-tädin
kanssa asemalla ja sitten hän puhui ruotsia niille
ihmisille, jotka istuivat häntä vastapäätä junassa
ja katsoivat häneen mitään ymmärtämättä. Sitten
hän vilkutti Ennille junan ikkunasta, ja hänen
yllään oli suurikukkainen leninki. Tällä kertaa
silkkiä.

Keskustelu

Ennillä oli vieraita.

Mailis-serkku kävi niin harvoin, ehkä noin
kerran vuodessa, että alkumuodollisuuksien jäl-
keen oli kohta saatava selville, oliko hän pysynyt
kehityksen tasalla yhtä hyvin kuin Enni. Niin
pian kuin he pääsivät viinimarjapensaansa juurelle,
hän ryhtyi ottamaan siitä selvää.

Hän katsoi ensin Mailis-serkkua punnitsevasti.
Sitten hän kysyi:

»Tiedätkö sinä, mitä on . . .» Ja hän kumartui
ja kuiskasi sanan Mailiksen korvaan. Sitä ei voinut
lausua ääneen.

Mailis tunki viinimarjatertun suuhunsa ja söi
sen hätäilemättä. Sitten hän teki vastakysymyksen.

»Tiedätkö sinä sitten, mitä on . . .» Ja hänkin
kuiskasi sanan Ennin korvaan.

Enni ei tiennyt.

»Onko se jotain hirveän hävytöntä?» hän kysyi.

Mailis-serkku nyökkäsi.

»Niin sekin», sanoi Enni. »Ihan hirveän hävytöntä.»

Sitten hänelle valkeni.

»Kuule, ne ovat samaa! Uskotko?» hän sanoi riemastuneena.

Mailis-serkku uskoi.

Sitten Enni mietti taas. Mailis-serkun arvo oli jo noussut hänen silmissään. Hänen täytyi keskustella hänen kanssaan siitä asiasta, josta he eivät vielä Sirkan kanssa olleet päässeet täyteen selvytyksen pitkistä pohdiskeluistaan huolimatta. Voisi olla hyvinkin valaisevaa kuulla kolmannen henkilön mielipide.

»Kuule», hän sanoi ja jatkoi painottaen jokaista sanaa: »Luuletko sinä, että lapset tulevat sillä tavalla?»

»En luule.»

Nyt Enni melkein kirjaimellisesti hörästi korviaan. Tässä oli nyt kerrankin eriävä mielipide ja kaiken lisäksi varma. Hän siirtyi lähemmäksi Mailis-serkkua ja tuijotti kiinteästi tämän suuta kuin peläten, että Mailis nielisi sanansa marjojen mukana.

Sitten hän kysyi varovasti:

»Miksi et?»

Hän pelkäsi kuollakseen, että Mailis-serkku nyt nakkaisi niskojaan ja sanoisi, ettei tämä huvittanut häntä enää ja nousisi ja lähtisi pois. Mutta hänen ilokseen Mailis-serkku näytti olevan aivan tyytyväinen siinä missä oli.

»Se ei ole totta.»

»Miksi ei?»

»Se ei voi olla! Ajattele nyt itse.»

Siinäpä se. Hän oli jo ajatellut. Aina kun he Sirkan kanssa olivat päässeet siihen, että kyllä ne sittenkin tulivat sillä tavalla, he olivat ruvenneet ajattelemaan kaikkia tuntemiaan pariskuntia, joilla oli lapsia, ja sanoneet toisilleen: »Siis nekin. . . ja ne. . . ja ne. . .» Ja silloin se oli ruvennut tuntu- maan heistä kerta kaikkiaan mahdottomalta. Ehkä Mailis osaisi sentään perustella asiaa tarkemmin.

»Mutta ajatteles jos sittenkin.»

Nyt Mailis kääntyi häneen päin ja horjumaton vakaumus puhui hänen katseestaan.

»Kuule, minä tiedän tämän asian. Minä tunnen yhden maalarin ja se oli kihloissa yhden tytön kanssa ja ne sai lapsen. Ja se on varma, ettei se maalari. . .»

Nyt Mailis nousi ja nakkasi niskojaan. Ennin

olisi niin kovasti tehnyt mieli kysyä vielä, miksei maalari sitten voinut. Mutta hän ei uskaltanut enää.

»Ja ajattele», sanoi Mailis ja kääntyi vielä keran valistamaan ymmärtämätöntä, »siinähan täytyisi olla vaatteitakin pois.»

Sitten hän meni menojaan.

Mutta Enni ei vieläkään tuntenut itseään oikein vakuuttuneeksi.

Abessinialainen sotilas

Santeri-eno oli hyvä urheilija; hän oli käynyt Berliinin olympialaisissa. Tuliaisiksi hän toi sieltä sadetakin tyttärelleen Eilalle. Mutta takki oli tälle aivan liian iso ja niin äiti ja isä päättivät ostaa sen Ennille. Hyvänen aika, saksalainen sadetakki.

Enni oli hyvin mielissään ja toivoi sadetta.

Koitti sitten eräs harmaa päivä, jolloin suuret mustat alhaalla kiitävät pilvenmöhkäleet peittivät taivaan, ja vaikkei satanutkaan, oli täysi syy varautua pahimman varalle. Ja niin Enni puettiin kouluun lähtiessä uusiin varusteisiin. Niihin kuului sadehattukin, suuri ja leveälierinen.

Takki oli ulottunut Eilalla maahan saakka, Enniä se ulottui vähän nilkkojen yläpuolelle.

»No, se on hyvä vaan», sanoi äiti, »se suojelee sääriäkin.»

Ja hattu piti huolen siitä, etteivät korvat kas-
tuneet.

Vyö vyötettiin ympärille ja kaulus nostettiin pystyyn, ja niin jäykkä ja kahiseva paketti oli valmis lähetettäväksi maailman tuuliin.

Enni oli hyvin ollakseen kävellessään sinä aamuna kouluun. Hän tunsi katselevansa maailmaa turvallisen kotelon sisältä, tuuli ja sateenripseet eivät häntä tavoittaneet, rytmikäs kahina muodosti suojelevan äänimuurin, ja hän uskoi olevansa kaunis ja kadehdittava. Kunhan nyt toiset vain näkevät.

Hän oli lähtenyt tavallista aikaisemmin eikä tavannut ketään ennen kuin osuusliikkeen luona puolessa matkassa.

Purasen Hilikka oli taas käynyt ostamassa kahdellakymmenellä viidellä pennillä makkaranpäitä leipiensä päälle ja tuli juuri ulos kaupasta. Hän vilkaisi Ennin suuntaan oikaistessaan pihan poikki koululle päin, mutta ei näyttänyt huomaavan häntä. Sitten hän kuitenkin vilkaisi heti uudestaan, pysähtyi ja siristi silmiään. Hilikka oli jo iso tyttö ja neljännellä luokalla; hänellä oli arvostelukykyä. Hän asettui sanomalankapylvään juurelle saadakseen rauhassa tarkkailla näkyä, jollaista ei ollut ennen kävellyt näillä main eikä tämän jälkeen enää kävelisi.

Enni sai heilauttaa kättään kaksi kertaa ennen kuin hän vastasi, ja silloin Enni olikin jo melkein kohdalla.

»Hei», sanoi Enni mahdollisimman luontevasti. Hän näki, että Hilikka oli huomannut hänen uuden takkinsa.

»Sinäkö se oletkin?» puhkesi Hilikka puhumaan. »Ja minä kun luulin, että kuka kumma. . . Sinä olit kuin. . . kuin. . .» Hilikka ei löytänyt mielestään kyllin osuvaa vertausta ja luopui yrityksestä. Jos hän olisi löytänyt, se olisi varmaan ollut hauska, sillä hän nauraa hihitti sille kovasti jo nyt.

Enni ei oikein päässyt tilanteen tasalle; hänen itsevarmuutensa humpsahti pieneen ilmakehään, mutta nousi sieltä sitten pehmeästi ja vahingoittumattomana, kun yläpuolelle hiivitelty pilvenriekale äkkiä sumensi sen vähäisen kajon, joka oli valaissut osuusliikkeen pihaa sillä hetkellä kun Hilikka oli tullut ulos. Alkoi ripotella vettä. Nyt Hilkan täytyi huomata, kuinka pisarat rapsahtaen pysähtyivät kiiltävään kumiseen pintaan ja lähtivät kierimään kiihtyvää vauhtia helmaa kohti. Kävi melkein sääliksi Hilikkaa, jonka villatakissa hirvet tuijottivat toisiaan sarvet tanassa vetoket-

juaidan ylitse samalla kun sade täplitteli kirjaviksi niiden vaaleanvihreät ruumiit. Enni odotti, että Hilikka olisi kysynyt vielä jotakin takista, mutta Hilikka oli viime hetkessä päättänyt olla hienotunteinen eikä sanonut enää sanaakaan.

Itsevarmuus värähteli horjuvin siivin koulun pihan laidassa, mutta oikaisi sitten huimaavaan nousuun: kaikki juoksivat Enniä kohti.

Hänet ympäröitiin joka puolelta, ja hän seiso korkeuksissa kaukana muitten yläpuolella ja hengitti pilviin. Se oli ihanaa!

Mutta piiri seiso yllättävän hiljaa eikä niitä odotettuja kysymyksiä ja ihastuksen huudahduksia alkanut kuulua. Ensimmäisenä Enni huomasi joukosta Ollin. Hän seiso poikaparven keskellä kädet taskuissa ja hänen huulillaan karehti pidättyväinen hymy. Sitten hän kohautti olkapäitään ja kääntyi poispäin aivan kuin häntä olisi illettänyt katsoa. Olihan tämä hänelle tavallista omakohtaisempi asia.

Korkeuksissa seisoja katsahti alas ja tuns i hienoista huimausta.

»Tämä on Saksasta...» hän aloitti tarttuen lähimpään oljenkorteen, mutta ei ehtinyt pitemmälle, sillä Osmo, yläkoulun opettajan iso ja tuke-

vatekoinen poika, jolla oli painijan niska ja nyrkkeilijän aläleuka ja joka hallitsi pihaa yksinvaltiaan tavoin eikä vaivautunut pienten asiain vuoksi, keskeytti hänet.

»Kulotyttö on ku apessiinialaine sotilas», hän sanoi ja heitti pesäpallon kauempana seisovalle Ollille. »Kuka tulee syöttäjäksi?»

Kone putosi kohtisuoraan kuin kivi, räjähti ja syttyi palamaan. Lentäjä katosi ja hänen uskottiin ensin saaneen surmansa, mutta myöhemmin hänen vaatteensa löydettiin kuitenkin urkuharmoonin takaa eteisen naulasta, mistä pääteltiin hänen selvinneen hengissä. Hän olikin kuin ihmeen kautta pelastautunut läheiseen metsään, mistä hän viimein uskaltautui ihmisten ilmoille hatutta päin, ilman takkia ja kuin ainakin ihminen, joka on juuri kokenut vaikean järkytyksen.

Siitä lähtien Enniä askarrutti vain yksi kysymys: millainen on abessinialainen sotilas?

Hän ei ilennyt kysyä suoraan keneltäkään, sillä olisi noloa, hän ajatteli, jos hän muistutti sitä hyvinkin kovasti. Eikä hän olisi sitä paitsi saanut niitä sanoja suustaan vaikka mikä olisi ollut.

Niinpä hän päätti ottaa siitä itse selvää ja keksikin hämmästyttävän yksinkertaisen keinon.

Kirjahyllyyn oli 'Suurten maailmanpulumien ja niiden ratkaisujen' ja 'Monte-Criston kreivin' väliin ilmestynyt monta suurta kirjaa, joissa oli kuvia kaikista maailman kansoista. Eräs sitkeä kirjakaupan asiamies oli saanut äidin ostamaan ne vähittäismaksulla, ja äiti, joka ei ollut avannutkaan kirjoja, eli niitten takia alinomaisessa jännityksessä siitä pelosta, että isä yhtäkkiä kieltäytyisikin antamasta lyhennykseen tarvittavaa summaa. Enni oli jo selaillut niitä, ja nyt hän havaitsi, että kirja voi joskus olla hyväkin olemassa.

Hän etsi sieltä Abessinian. Kirjassa oli suuria kokosivun kuvia, niin että hänellä oli kaikki mahdollisuudet onnistua.

Ja aivan oikein. Siellä oli kokosivun kuva, jonka alla luki: »Nuori abessinialainen sota-asussaan.» Asun muodostivat päähän kiinnitetyt sulat, kasvoille maalatut juovat ja keihäs. Ja se oli isokokoinen kuva.

Enni katseli sitä kuvaa kauan ja tarkkaan. Ja ajattelikin hiukan. Muttei enää sitä sadetakkaa.

Kun hän sulki sen kirjan, hänelle oli selvinnyt, että Osmon lisäksi eräs toinenkin oli erehtynyt.

Se toinen oli Mailis.

Tätimamma

Ennen kuin oli mitään muuta, oli Tätimamma ja vanha tupa ja haljennut tuomi sen pihassa.

Enni sai nostaa jalkaansa hyvin korkealle ja isä kumartua syvään, kun he kävivät katsomassa uutta talonpaikkaa ja Tätimamma kutsui heidät sisään lämmittelemään. Hän seisoι pitkässä hameessaan ja taajaan napitetussa röijyssään lieden ääressä ja taittoi sinisestä pötkystä ison mukareen sikuria pannuun. Sitten hän pöyhi pitkällä koudella lieden yläpuolella olevaa uunia ja veti sieltä lisää hehkuvia hiiliä pannun alle. Enni saattoi tuntea lämmön säteilevän aina sinne seinänvieruspenkille saakka missä hän istui suuren kahvikupin takana.

»Pankaa voita kahvin sekaan», kehotti Tätimamma, ja purressaan kovaa rinkelä ja hörpätessään kahvia isosta sini- ja punakukkaisesta kupista Enni vaistosi kehotukseen sisältyvän suurimman mahdollisen vieraanvaraisuuden.

Valkoinen kissa, joka oli maannut liikkumattomana uunin reunalla käpälät rinnan alla, alkoi venytellä ja hypähti sitten notkeasti alas ja saman tien Tätimamman viereen penkille. Siinä se alkoi hyristä ja puskea päätään Tätimamman harmaan hameen poimuihin.

»Mirkko kyllä tietää milloin kahvia juodaan», sanoi Tätimamma ja kaatoi omasta kupistaan lautaselle. Sitten hän ojensi sen Mirkolle, joka alkoi likittää suonikkaan käden sivellessä sen selkää.

Enni kastoi rinkiä kahviin kun näki Tätimammankin niin tekevän ja kipersi etusormensa lujasti kupin korvan ympärille. Hänestäkin mais-tui hyvältä.

Vanhan tuvan vielä vanhempi puoli oli todellinen aarreaitta. Sieltä löytyi jauhinkivi, jolla Tätimamman äiti oli jauhanut viljaa, löytyi Tätimamman velivainaan tupakkahuhmar, joka ulottui Enniä miltei leukaan saakka, ja savipullo, joka veljellä oli ollut mukanaan silläkin retkellä, jolloin puu oli kaatunut hänen päälleen ja Tätimamma oli jäänyt yksin. Sieltä löytyi myös eräänä päivänä kasa sokeita kissanpoikasia Tätimamman turkki-liivien päältä. Oli helluntai, kun Enni ja Sisko toivat ne ensimmäisen kerran ulos.

Tuomi oli silloin kukassa ja siemenestä kasva-tetussa omenapuussa, jonka Tätimamma oli anta-nut Ennille nimikkopuuksi, saattoi havaita kolme nuppua. Pihamaata peitti tatar ja saunakukka peh-moisena samettinukkana ja litteätä porraskiveä reunustivat muhkeat ratamonlehdet. Sen viereen apilankukkien keskelle laskivat Enni ja Sisko val-koisen-, mustan- ja punaisenkirjavat pennut, jotka takertuivat terävin kynsin heidän mekkonsa rin-tamukseen. Isoimmat saattoivat avata silloin puoli silmää ja päästää vilahduksen taivaansinistä katsetta auringon häikäistäväksi. Mirkko, joka yhä näytti suhtautuvan hieman epäluuloisesti lapsenryös-täjiin, ryhtyi teroittamaan kynsiään tuomen kal-lellaan olevaan sammaleiseen haaraan. Sitten se yhtäkkiä antautui, retkahti kyljelleen auringon-paisteeseen tuomen juurelle ja jäi makaamaan siihen häntäkin suoraksi ojennettuna.

Tätimamma seisoi porraskivellä kädet esiliinan alla. Hän oli pannut pyhähuivin päähänsä ja hänen esiliinassaan oli vaaleampia raitoja. Jokainen uurre hänen kasvoillaan näytti sinne unohtuneelta hy-myltä. Hän kumartui kuin ottaakseen kissanpoi-kasen syliinsä, mutta laskikin kätensä ensin toisen ja sitten toisen pellavapään päälle.

»Mummon piika», hän sanoi. »Mummon pienet piikat.»

Ja Enni pysähtyi taas kerran etsimään sanan merkitystä ja ihmeen hyvältä sen löytäminen tuntuikin.

Sinä talvena kallistui tuomen lohjennut haara niin paljon, että kukkatertut koskettivat keväällä nurmea, kun tytöt kiipesivät rungolle ja keinuttivat sitä. Isä sanoi, että se piti sahata poikki, mutta sen kesän jälkeen ei sekään ollut enää tarpeen.

Siemenestä kasvatettu omenapuu oli kukkinut valkoisena, ja Tätimamma ehti nähdä sen pienet, vihreät hedelmät.

Enni vakuutti hänelle, että ne maistuivat hyviltä.

Hän haukkasi niin että hampaat narskahtivat ja pureskeli pontevasti. Tätimamma seiso vieressä ja katseli häntä silmin, joissa hymyn pohjalla kuului syvä, loputon vakavuus.

»Mummon piika», hän sanoi ja nyökytti päätään.

Ja Ennistä tuntui, että he ymmärsivät toisiaan täydellisesti sinä hetkenä.

Hellä Mäki

Ei, mitään syytä ei ollut. He olivat ystäviä.

He polvistuivat vierekkäin rukoilemaan Mäen uuninvieruspenkin ääreen ja ristivät kätensä. Hyminä täytti huoneen, sitten se paisui, muuttui yhä äänekkäämmäksi ja äänekkäämmäksi ja puhkesi lopulta yksityisiksi riemunpurkauksiksi.

»Kiitos, kiitos, kiitos. . .»

Hellä Mäen äiti, jolla oli koukkunenä ja mustasankaiset silmälasit, siirtyi kyykkysillään toisen rukoilijan viereen.

»Kiitos, kiitos. . .»

Hänellä ei ollut varmaankaan enää itsellään mitään pyydettyä, ja avustaessaan toisia rukouksessa hän pyysi usein asioita, joita Enni ei ihan tarkkaan ymmärtänyt. Mutta kun hän tuli Ennin äidin luo, saattoi hän erottaa selvästi tajuttavia sanoja:

». . . ja paranna Aunen päänsärky. . . ja kiivas luonto. . .»

Enni katseli edessään olevaa valkoiseksi kalkittua muurinkylkeä, jota pitkin kärpänen käveli, ja puristi käsiään ristiin.

Mylläri Mäen äskeisen puheen sanat olivat painavina kuin jauhinkivet laskeutuneet kuulijoitten tunnolle ja tekivät nyt siellä hienompaa ja valkoisempaa jälkeä kuin hän konsanaan pystyi saamaan aikaan myllyssään. Vaikkei Enni ollut ymmärtänytään tarkkaan sanojen ja lauseitten merkitystä, niin olivat laulu ja soitto ja tunnelma ottaneet hänet tykkänään valtoihinsa.

Hän yritti epätoivoisesti sepittää mielessään rukousta, jossa olisi ollut edes hiven sitä lentoa ja innoitusta, joka täytti tämän tuvan niin että olisi voinut kuvitella sen nostavan katonkin ilmaan ja kantavan sen voimallaan taivaaseen. Mutta Enni pelkäsi pahoin, että hänen rukouksensa ei pääsisi pitemmälle kuin tuo kärpänen pääsi.

»Hyvä Jumala, rakas Jumala. . .» hän tapaili, mutta se hukkui ympärillä kaikuviin ilon ja kiitoksen ilmauksiin. Todellinen hätä valtasi silloin hänen mielensä.

»Hyvä Jumala», hän huusi hädissään, vaikkei sanaakaan päässyt kuuluviin. »Hyvä Jumala, pelasta minutkin, anna minun syntini anteeksi. . .»

Mylläri Mäki oli kertonut, että yhtäkkiä, kesken synninhädän, ihmisen saattaa vallata iloinen varmuus ja suuri riemu. Siitä hän tietää, että hänet on kuultu, hänen toiveensa täytetty ja hänen nimensä kirjoitettu elämän kirjaan.

Sitä ei ollut tapahtunut Ennille. Eikä tapahtunut nytkään.

Hän yritti vielä kerran. Sitten hän vilkaisi salaa ympärilleen. Hellän äidin kädet olivat koholla kattoa kohti aivan kuin hän olisi koko ajan saanut ottaa sieltä vastaan jotakin. Kiitos soi taukoamatta hänen huuliltaan.

Sitten Enni vilkaisi Hellään, joka oli polvillaan hänen vieressään.

»Kiitos, kiitos», soperteli Hellä, ja hänen hiirenhäntäpalmikkonsa nytkähtelivät aivan kuin hän olisi niiannut.

Pettymys kierähti Ennin sydänalaa kuin kivi taskun pohjalle ja jäi sinne. Täsmälleen samalla tavalla se ei ollut moksahdanut sinne kuin kerran aikaisemmin; se oli silloin, kun Hartteliinimummo, joka ei yhtään tykännyt Ennistä, oli antanut Mailikselle viisisatasen.

Kuin korvausta etsien hän katsoi äitiin.

Äiti itki.

Silloin Ennistä ei ollut enää katonkannattajaksi, vaan hän lyyhistyi kasaan ja alkoi nyyhkyttää samalla hetkellä kun kitarakuoro helähti riemuitsevasti laulamaan:

»Lähdetkö sä kanssani nyt taivaaseen...»

Kokous kesti vielä niin kauan, että Enni ehti päättää yrittävänsä päästä niitten toisten joukkoon, joille ei koskaan tullut sitä yhtäkkistä kertakaikkista varmuutta, vaan jotka saivat kilvoitella ja kilvoitella koko elämänsä ajan ja jotka Jumala varmaan armossaan sitten lopulta pelasti.

Hellä oli hänen huomaamattaan livahtanut pois, ja kun keittiön ovi vahingossa aukeni juuri kun tuvan puolella laulettiin »Älä jätä tuonnemmaksi, elos on kuin unelma vain», näki Enni Hellän seisovan keittiössä voileipä kädessään.

Sinä iltana Enni ei antanut takaisin, kun Sisko hänen värikynänsä piilotettuaan vielä tyrkkäsi hänet nurin ikkunalautaa vasten niin että joulukactus putosi alas ja ruukku särkyi. Kyyneleet vain kihosivat hänen silmiinsä, mutta ei ole yhtään varmaa, etteivätkö ne kihonneet sinne sen suuren ponnistuksen takia, jonka itsensä hillitseminen hänelle aiheutti.

Joka aamu hän tapasi Hellän koulumatkalla,

sillä. Hellän koti oli Linnavuoren juurella ja hän odotti ikkunassa kunnes näki Ennin tulevan. Joskus taas Enni meni sisään ja odotti kunnes Hella oli juonut aamukahvinsa. Sen hän teki seisaaltaan, laukku vieressään tuolilla. Hän pisti sokeripalan suuhunsa ja hörppäsi sen päälle kahvia, jossa oli paljon maitoa. Väliin hän herkutteli pistämällä joka hörppäyksellä uuden sokeripalan suuhunsa ja rouskuttamalla sen rikki kahvin kanssa. Sen katseleminen sai veden kihoamaan Ennin kielelle. Hän ajatteli, että kun hän tulisi isoksi ja saisi juoda kahvia, niin hän tekisi sen aina tuolla tavalla.

Sinäkin aamuna, jolloin he viimeisen kerran menivät yhdessä kouluun, Hella teki juuri sillä tavalla. Sitten he ottivat laukkunsa ja lähtivät kouluun ihan niin kuin muinakin aamuina.

Pikkutyttöjen ajatuksenjuoksu voi olla tutkimatonta. Enni oli juuri päättänyt ruveta oikein hyväksi ja hän oli siinä tähän mennessä onnistunutkin.

Sitä paitsi mitään syytä ei ollut.

Opettaja jätti viimeisen tunnin aikana luokan vähäksi aikaa omiin hoteisiinsa ja juoksi jostain syystä käymään omalla puolellaan, liekö ollut velli kiehumassa. Lähtiessään hän sanoi näin:

»Täällä pitää olla ihan hiljaa sillä aikaa kun minä olen poissa. Kukaan ei saa puhua yhtään sanaa. Jos joku puhuu sanankin, niin hän saa arestia. Tulepas, Hilja, tänne. Sinä seisot täällä luokan edessä, ja jos joku puhuu niin sinä kirjoitat hänen nimensä tänne mustalle taululle.»

Niin hän sanoi ja meni. Hilja, iloinen ja punaposkinen tyttö, jäi seisomaan luokan eteen ja vahtimaan tovereitaan.

Luokassa vallitsi hiirenhiljaisuus. Ei kukaan, ei niin ainoakaan hiiskahtanut.

Sitten Enni nosti oikean kätensä pulpetille ja koukisti pari kertaa etusormeaan kutsuksi Hiljalle. Hiljakin oli hänen ystävänsä.

Kun Hilja tuli hänen luokseen sopotti hän Hiljan korvaan:

»Kirjoita sinne Hellä Mäki.»

Ja Hilja kirjoitti. Suurin koukeroisin alaluokkalaisen kirjaimin.

Enempää ei puhuttu. Nimi oli taululla pitkän aikaa ennen kuin opettaja tuli ja oli vielä silloinkin.

Se jäi viimeiseksi päiväksi, jolloin Enni ja Hellä menivät yhdessä kouluun ja jolloin Enni ylipäänsä vieraili Mäen talossa. Joskus hän näki Hellän lähtevän kodistaan samaan aikaan kuin hän itse

kulki siitä ohitse, mutta silloin Hellä kiersi aina Linnavuoren toista puolta.

Enni aavisti mitä Hellä hänestä ajatteli ja oli samaa mieltä tämän kanssa. Hän oli tehnyt synnin, sen synnin, jota ei anneta anteeksi. Ei tässä elämässä eikä tulevassa. Sen takia ei ollut menemistä pyytämään.

Hän ei vain ikimaailmassa olisi osannut sanoa, miksi hän sen teki, sillä mitään syytä ei ollut.

Sellainen se synti on.